

# KOŚCIELNE PRAWO KONSTITUCYJNE

---

KOŚCIÓŁ I PRAWO 6(19) 2017, nr 1, s. 9-21

<http://dx.doi.org/10.18290/kip.2017.6.1-2>

Bogumiła Olejnik

## BUDOWANIE LUDU BOŻEGO JAKO SZCZEGÓLNY OBOWIĄZEK MAŁŻONKÓW CHRZEŚCIJAŃSKICH. ANALIZA KAN. 226 § 1 KODEKSU PRAWA KANONICZNEGO Z 1983 ROKU

Sakrament małżeństwa, będący sakramentem ludzi świeckich, jest źródłem, z którego wywodzi się rodzina – podstawowa grupa budująca społeczność ludzką, której to uczestnicy, dzięki łasce chrztu świętego, stają się również członkami Ludu Bożego, aby dzięki temu trwał on przez wieki<sup>1</sup>. W ten sposób na temat eklezjotwórczego wymiaru małżeństwa i rodziny chrześcijańskiej wypowiada się Sobór Watykański II. Myśl ta wskazuje na jeden z głównych obowiązków ciążących na małżonkach, którzy – realizując swoje specyficzne powołanie – poprzez życie w małżeństwie, rodzinę oraz Kościół domowy (LG 11), mają przyczyniać się do budowania Ludu Bożego. Nauczanie *Vaticanum II* znalazło odzwierciedlenie w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r.<sup>2</sup>, w którym ustawodawca stanowi m.in.

---

MGR LIC. BOGUMIŁA OLEJNIK – doktorant, Katedra Historii Prawa Kanonicznego, Wydział Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; adres do korespondencji: os. Legionów H. Dąbrowskiego 3/103, 33-100 Tarnów; e-mail: plewa.bogumila@gmail.com

<sup>1</sup> Sacrosanctum Concilium Oecumenicum Vaticanum II, Constitutio dogmatica de Ecclesia *Lumen gentium* (21.11.1964), AAS 57 (1965), s. 5-67; tekst polski w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, tekst polski, nowe tłumaczenie, Pallottinum, Poznań 2002, s. 104-66 [dalej cyt.: LG], nr 11; Wojtyła 2012, 152.

<sup>2</sup> *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus* (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317; tekst polski w: *Kodeks Prawa Kanonicznego*, przekład

o prawach i obowiązkach wiernych świeckich, w tym o szczególnym obowiązku budowania Ludu Bożego przez małżonków chrześcijańskich poprzez małżeństwo i rodzinę (kan. 226 § 1).

W artykule zostanie przeanalizowany kan. 226 § 1 w zakresie obowiązku wiernych świeckich żyjących w stanie małżeńskim, a także geneza redakcji przedmiotowego kanonu i jego umiejscowienie w KPK/83.

## 1. NAUCZANIE SOBORU WATYKAŃSKIEGO II FUNDAMENTEM KAN. 226 § 1 KODEKSU PRAWA KANONICZNEGO Z 1983 ROKU

Ustawodawca w kan. 226 § 1 w sposób bezpośredni nawiązuje do nauczania Soboru Watykańskiego II. Podstawę dla soborowej koncepcji posłannictwa wiernych w Kościele stanowiło m.in. porównanie do biblijnej idei nowego Ludu Bożego [Straszewicz 1978b, 69]<sup>3</sup>. W myśl tej koncepcji, wszyscy ludzie powołani są do udziału we wspólnocie Ludu Bożego. Tak samo jednakowa jest godność wszystkich członków tego Ludu, wynikająca z przyjęcia sakramentu chrztu świętego (LG 13)<sup>4</sup>. Wspólnota Ludu Bożego jest hierarchiczna z ustanowienia Chrystusa. Stąd też różne są zadania członków Kościoła. Jedni przeznaczeni są do wypełniania specjalnych zadań powierzonych im przez Boga, inni zaś wypełniają swoje posłannictwo w Kościele i w świecie. Dlatego też w nauczaniu Soboru Watykańskiego II zwrócono uwagę na określenie funkcji poszczególnych członków Kościoła [Żurowski 1970, 105]. Zagadnienie miejsca i zadań laikatu w Kościele było

---

polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Pallottinum, Poznań 2008 [dalej cyt.: KPK/83].

<sup>3</sup> Idea Ludu Bożego stanowiła najlepszą formę porównania dla rozwinięcia soborowej nauki o Kościele. Oznacza on historyczny Kościół założony przez Chrystusa na ziemi, jest jednocześnie określeniem analogicznym i metaforycznym w stosunku do ziemskiego terminu „lud”, czy „naród”. Lud Boży składa się z członków społeczności ludzkiej, na wzór tej społeczności posiada ustrój, władzę, środki działania, wymiar życia zbiorowego. Głową tego Ludu jest sam Chrystus, w którego władzy mają swój udział ziemscy pasterze [Bartnik 2006, 114-16; Grzybek 1971, 66-78].

<sup>4</sup> „Do tej zatem katolickiej jedności Ludu Bożego, która jest znakiem przyszłego pokoju powszechnego i do niego się przyczynia, powołani są wszyscy ludzie i w różny sposób do niej należą lub są do niej przyporządkowani, zarówno wierni katolicy, jak inni wierzący w Chrystusa, jak wreszcie wszyscy w ogóle ludzie z łaski Bożej powołani do zbawienia”. Zob. także: Żurowski 1970, 102.

jedną z głównych kwestii, którą należało na nowo przeanalizować i określić [Straszewicz 1978a, 113].

Funkcje przynależne wiernym świeckim zostały określone m.in. w konstytucji dogmatycznej o Kościele, dekreście o apostołstwie świeckich<sup>5</sup>, konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym<sup>6</sup> i dekreście o misyjnej działalności Kościoła<sup>7</sup>. Pierwotnym źródłem myśli na temat osób świeckich jest konstytucja dogmatyczna o Kościele [Wojtyła 2012, 110-11]. Późniejszy dekret o apostołstwie świeckich stanowi ujęcie praktycznego aspektu apostołstwa wiernych świeckich [Macharski 1971, 241]. Konstytucja *Lumen gentium*, głównie w czwartym rozdziale, zawiera wykładnię na temat ogólnej wizji świeckich oraz ich szczególnego posłannictwa w Kościele związanego ze światem. W dokumencie znajduje się również odpowiedź na pytanie, kim są wierni świeccy w Kościele [Wojtyła 2012, 111].

## 2. POJĘCIE „WIERNI ŚWIECCY”

W celu określenia posłannictwa wiernych świeckich w Kościele, należało w pierwszej kolejności zdefiniować pojęcie *christifideles laici* [Dyduch 1984, 112]. Ojcowie Soboru stanęli zatem przed zadaniem wypracowania definicji, która byłaby możliwie wyczerpująca i dodatkowo określała, kim są wierni świeccy, a nie jak dotąd – kim nie są [Dyduch 1984, 112-13]<sup>8</sup>. Dlatego też określili świeckich jako „wszystkich wiernych, którzy nie są członkami stanu duchownego i stanu zakonnego prawnie ustanowionego w Kościele. Są to wierni, którzy wcieleni przez chrzest w Chrystusa, usta-

---

<sup>5</sup> Sacrosanctum Concilium Oecumenicum Vaticanum II, Decretum de apostolatu laicorum *Apostolicam actuositatem* (18.11.1965), AAS 58 (1966), s. 837-64; tekst polski w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, s. 377-401 [dalej cyt.: AA].

<sup>6</sup> Tenże, *Constitutio pastoralis de Ecclesia in mundo huius temporis Gaudium et spes* (7.12.1965), AAS 58 (1966), s. 1025-115; tekst polski w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, s. 526-606 [dalej cyt.: GS].

<sup>7</sup> Tenże, Decretum de activitate missionali Ecclesiae *Ad gentes Divinitus* (7.12.1965), AAS 58 (1966), s. 947-90; tekst polski w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, s. 433-71.

<sup>8</sup> Wcześniejsze pojęcie wiernych świeckich rozumiane było w aspekcie negatywnym. Laikiem była osoba nienależąca do stanu duchownego, zob. *Codex Iuris Canonici Pii X Pontificis Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus* (27.05.1917), AAS 9 (1917), pars II, s. 1-593 [dalej cyt.: KPK/17], can. 107 i 682. Zob. także: Grabowski 1948, 296; Bączkiewicz 1957, 301, 762.

nowieni jako Lud Boży, stawszy się na swój sposób uczestnikami kapłańskiej, prorockiej i królewskiej misji Chrystusa, sprawują właściwe całemu ludowi chrześcijańskiemu posłannictwo w Kościele i świecie. Specyficzną właściwością świeckich jest ich świecki charakter. (...) Zadaniem ludzi świeckich, z tytułu właściwego im powołania, jest szukanie królestwa Bożego przez zajmowanie się sprawami świeckimi i kierowanie nimi po myśli Bożej (...)” (LG 31). Definicja ta zawiera w swojej treści wszystkie, charakterystyczne dla stanu świeckiego, elementy oraz cechy wyróżniające od pozostałych stanów w Kościele [Dyduch 1985, 66].

Do elementów pozytywnych, które znalazły się w cytowanej definicji, należy zaliczyć przynależność do Ludu Bożego na mocy przyjętego sakramentu chrztu świętego oraz uczestnictwo w potrójnej misji Chrystusa (kapłańskiej, prorockiej i królewskiej), a także obowiązek spełniania misji zbawczej w świecie [Dyduch 1985, 66]. W konstytucji dogmatycznej o Kościele znajduje się także wskazanie dotyczące konieczności przyczyniania się wiernych świeckich do wzrostu Kościoła oraz jego ustawicznego uświęcania (LG 33). Sakralizacja świata stanowi jeden z głównych celów, do którego zmierza powołanie świeckich [Dyduch 1985, 69; Żurowski 1967, 85]. Realizacja tego zadania dokonuje się poprzez taką działalność w każdej dziedzinie życia, która słowem i przykładem kształtuje świat zgodnie z wolą Bożą [Dyduch 1985, 72]. Szczególnie cennym stanem życia, który pomaga w realizacji tak nakreślonego posłannictwa świeckich jest życie małżeńskie i rodzinne (LG 35), o którym ustawodawca kodeksowy stanowi m.in. w części dotyczącej obowiązków i praw wiernych świeckich.

### 3. ŹRÓDŁA KAN. 226 § 1 KODEKSU PRAWA KANONICZNEGO Z 1983 ROKU

Ustawodawca kodeksowy wskazuje na dwa dokumenty Soboru Watykańskiego II, tj. konstytucję duszpasterską o Kościele w świecie współczesnym oraz dekret o apostołstwie świeckich<sup>9</sup>.

Pierwsze z wymienionych źródeł to konstytucja wieńcząca listę dokumentów soborowych [Florczyk i Misztal 2002, 511], stanowiąca odpowiedź Kościoła na konieczność odnowy m.in. instytucji małżeństwa [Pastwa

---

<sup>9</sup> *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus. Fontium annotatione et indice analytico-alphabetico auctus*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 1989.

2007, 65]. Druga część dokumentu pt. „Ważniejsze problemy”, zawiera rozdział w całości poświęcony zagadnieniom troski o godność małżeństwa i rodziny (GS 47-52). Ojcowie Soboru podkreślają wspólną troskę członków Kościoła o małżeństwo i rodzinę, ponieważ rodzina chrześcijańska, będąc „pewnego rodzaju szkołą pełniejszego człowieczeństwa” (GS 52), jest fundamentem społeczeństwa. Stąd też wskazują na środki, które mają pomóc małżonkom chrześcijańskim w wypełnianiu zadania związanego ze specyficznym powołaniem, jakim jest budowanie rodziny [Szytchmiller 1996, 54], dobro potomstwa oraz dobro samych małżonków [Rychlicki 2015, 33-34]. Jest to zadanie niezwykle ważne, ponieważ to rodzina tworzy społeczność, zarówno tę świecką, jak i religijną, dlatego jednym z czynników prawidłowego rozwoju społeczności ludzkiej jest właściwie funkcjonująca rodzina oparta na wzajemnej miłości i wierności małżonków [Szytchmiller 1996, 54].

Drugie źródło kan. 226 § 1 stanowi dekret o apostołstwie świeckich, który odnosi się przede wszystkim do realizacji apostołstwa Kościoła, dokonywanego głównie przez wiernych świeckich (AA 11) [Dyduch 2004, 131]. Dokument ten stanowi nowość w nauczaniu Kościoła na temat świeckich m.in. z tego względu, że dotąd żaden z soborów powszechnych w historii Kościoła nie poświęcił temu zagadnieniu osobnego dokumentu. Dlatego też Komisja Przygotowawcza nie miała możliwości odwoływania się do dorobku poprzednich zgromadzeń w tej dziedzinie. Źródła do opracowania dekretu stanowiło najnowsze nauczanie Urzędu Nauczycielskiego Kościoła oraz „teologia laikatu” tworzona w czasie prac Soboru [Weron 1970, 21-22].

„Skoro Stwórca wszechrzeczy uczynił związek małżeński początkiem i podstawą społeczności ludzkiej i przez swoją łaskę uczynił go wielką tajemnicą w odniesieniu do Chrystusa i Kościoła (por. Ef 5,32), apostołstwo małżonków i rodzin posiada szczególne znaczenie tak dla Kościoła, jak i dla społeczności obywatelskiej” (AA 11). Ojcowie soborowi dodają: „Chrześcijańscy małżonkowie są dla siebie nawzajem, dla swoich dzieci i innych domowników współpracownikami łaski i świadkami wiary. Dla swoich dzieci są oni pierwszymi zwiastunami wiary i wychowawcami, dlatego niech słowem i przykładem przygotowują je do życia chrześcijańskiego i apostołskiego (...). Obowiązkiem małżonków zawsze było, a dziś stanowi najważniejszą część ich apostołstwa, ukazywanie i potwierdzanie życiem nierozzerwalności i świętości ich węzła małżeńskiego, mocne podkreślenie

obowiązków i praw rodziców i opiekunów do chrześcijańskiego wychowania dzieci, obrona godności i prawnej autonomii rodziny” (AA 11).

Cytowany fragment należy odczytywać łącznie z konstytucją *Gaudium et spes* (nr 47-52) i *Lumen gentium* [Weron 1970, 95]. Dokument soborowy wskazuje na fundamentalne uprawnienie rodzicielskie, które pochodzi z prawa naturalnego [Żurowski 1970, 125]. Małżonkowie chrześcijańscy mają prawo i obowiązek służby Kościołowi poprzez realizację zadań związanych z właściwym ukształtowaniem i wychowaniem swojego potomstwa, jak też z dawaniem świadectwa – przykładem swojego życia – o nierozrwalności i świętości ich węzła [Żurowski 1970, 125]. Ojcowie Soboru ukazują, jak w praktyce ma funkcjonować rodzina, która została określona mianem „szkoły apostołstwa” (LG 35), wyszczególniając w pierwszej kolejności obowiązki małżonków względem siebie, a następnie względem dzieci i domowników [Weron 1970, 96].

#### 4. UMIEJSCOWIENIE KAN. 226 § 1 W KODEKSIE PRAWA KANONICZNEGO Z 1983 ROKU

Kan. 226 § 1 dotyczący obowiązku przyczyniania się do budowania Ludu Bożego przez małżonków znalazł się w katalogu obowiązków i praw wiernych świeckich w tytule II, księgi II *De populo Dei* (kan. 224-231)<sup>10</sup>. Nie jest to zestawienie wyczerpujące, ponieważ obowiązki i uprawnienia wiernych świeckich znajdują się również w innych księgach KPK/83 [Dyduch 2005, 43; Lempa 2013, 76].

Podstawę do zredagowania przepisów prawnych odnoszących się do osób świeckich stanowiło zarówno nauczanie *Vaticanum II*, jak i późniejsze wypowiedzi Urzędu Nauczycielskiego Kościoła [Glinkowski 2003, 221-22]. W zakresie obowiązków i praw wiernych świeckich, KPK/83 stanowi znaczące dokonanie oraz gruntowną zmianę w odniesieniu do KPK/17 [Góralski 1985, 59], ponieważ podobnego katalogu nie było w Kodeksie Pio-Benedyktyńskim. Jest to wyraz nowej świadomości Kościoła o sobie samym, a także uznanie aktywnej roli wiernych świeckich w społeczności kościelnej [Krukowski 1983, 61]. Osobny katalog obowiązków i praw przysługujących wiernym świeckim miał definitywnie zakończyć z podziałem na

---

<sup>10</sup> KPK/83 został nazwany przez papieża Jana Pawła II „ostatnim dokumentem Soboru” [Dyduch 1990, 68].

rzządzających i słuchających oraz zaprezentować faktyczne miejsce i rolę świeckich we wspólnocie Ludu Bożego [Pawluk 1985, 45].

#### 5. GENEZA KAN. 226 § 1 KODEKSU PRAWA KANONICZNEGO Z 1983 ROKU

Kan. 226 był przedmiotem prac zespołu konsultorów redagującego schemat *De Laicis*. Pierwsza sesja zespołu odbywała się w dniach od 28 listopada do 3 grudnia 1966 r. Jednym z trzech głównych tematów dyskusji było zagadnienie dotyczące praw i obowiązków świeckich w Kościele (*De iuribus et officiis laicorum in Ecclesia*)<sup>11</sup>. W schemacie księgi II *De Laicis* z 1977 r., zagadnieniu obowiązków i praw wiernych świeckich został poświęcony rozdział I (*De obligationibus et iuribus christifidelium laicorum*), sekcji IV (*De christifidelibus laicis*), części II (*De personis in specie*) tej księgi<sup>12</sup>. W treści proponowanych kanonów nie znalazł się fragment dotyczący szczególnego obowiązku spoczywającego na wiernych świeckich powołanych do życia małżeńskiego. Dopiero w czasie dyskusji, która odbyła się 15 maja 1980 r., wysunięto postulat o konieczności wprowadzenia normy dotyczącej wiernych świeckich żyjących w stanie małżeńskim [Dyduch 1985, 233]. Realizując wysuniętą propozycję, w schemacie z 1980 r. znalazła się pierwsza wersja obecnego kan. 226 § 1<sup>13</sup>. Wnoszono o opuszczenie drugiej części kanonu, odnoszącej się do pasterzy Kościoła [Dyduch 1985, 234]<sup>14</sup>. Sugestie te jednak nie zostały uwzględnione, dlatego treść kanonu, która znalazła się w schemacie z 1982 r. była identyczna z propozycją

<sup>11</sup> Pontificia Commissio Codici Iuris Canonici Recognoscendo, Coetus Studiorum *De Laicis* (Sessio I), „Communicationes” 17 (1985), nr 2, s. 164.

<sup>12</sup> Taż, *Schema canonum Libri II De populo Dei*, Typis Polyglottis Vaticanis, Città del Vaticano 1977.

<sup>13</sup> Taż, *Schema Codicis Iuris Canonici*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 1980, s. 61. „Laici qui in statu coniugali vivunt, iuxta propriam vocationem, peculiari officio tenentur per matrimonium et familiam ad aedificationem populi Dei adlaborandi; Ecclesiae autem pastorum est aptis legibus et actione pastoralis coniuges et familias tueri et adiuvere” (can. 271). „Świeccy, którzy żyją w stanie małżeńskim, zgodnie z własnym powołaniem, są zobowiązani pracować w małżeństwie i rodzinie dla budowania Ludu Bożego; zaś pasterze Kościoła mają obowiązek bronić oraz wspierać małżonków i rodziny stosownymi prawami i działalnością duszpasterską”; tłum. za: Dyduch 1985, 234.

<sup>14</sup> Pontificia Commissio Codici Iuris Canonici Recognoscendo, *Relatio complectens synthesim animadversionum ab Em. mis atque Exc. mis Patribus Commissionis ad novissimum schema Codicis iuris canonici exhibitarum, cum responsionibus a secretaria et consultoribus datis*, Typis Polyglottis Vaticanis, Città del Vaticano 1981, s. 72.

z 1980 r., zmienił się jedynie numer – w najnowszym schemacie był to kan. 226<sup>15</sup>.

Kan. 226<sup>16</sup> składa się z dwóch paragrafów. Pierwszy został skrócony o treści związane z zadaniami pasterzy, gdyż – jak zauważył J. Dyduch – część Kodeksu, w której znalazł się fragment, dotyczy obowiązków i praw wiernych świeckich, a nie pasterzy Kościoła [Dyduch 1985, 234].

## 6. ANALIZA KAN. 226 § 1 KODEKSU JANA PAWŁA II

### 6.1. Podmiot szczególnego obowiązku

Podmiotem obowiązku zawartego w treści analizowanego kanonu są „żyjący w stanie małżeńskim” (*in statu coniugali vivunt*). Ustawodawca kodeksowy, odnosząc się do żyjących w stanie małżeńskim, jako wprowadzenie, używa łacińskiego *qui*, które stanowi nawiązanie do kan. 225 i oznacza wskazanie na ten sam podmiot, tj. świeckich (*laici*).

Wierni świeccy żyjący w stanie małżeńskim, poprzez sakrament małżeństwa, tworzą pierwszą żywą komórkę Kościoła (AA 11), budując tym samym Kościół domowy (LG 11). Obowiązek nałożony przez ustawodawcę na małżonków ma być realizowany zgodnie z ich własnym powołaniem – a więc poprzez życie w małżeństwie i rodzinie. Ustawodawca używa określenia „rodzina” w znaczeniu rdzenia – a więc rodzice i ich potomstwo [Przekop 1985-1986, 311], a także określa nałożony na małżonków-rodziców obowiązek mianem szczególnego (*peculari*). Nie ma on jednak charakteru prawnego, lecz moralny [Hervada 2011, 217].

---

<sup>15</sup> „Laici qui in statu coniugali vivunt, iuxta propriam vocationem, peculiari officio tenentur per matrimonium et familiam ad aedificationem populi Dei allaborandi; Ecclesiae autem Pastorum est aptis legibus et actione pastoralis coniuges et familias tuere et adiuvare” (can. 226). Pontificia Commissio Codici Iuris Canonici Recognoscendo, *Codex Iuris Canonici. Schema Novissimum iuxta placita Patrum Commissionis emendatum atque Summo Pontifici praesentatum*, Typis Polyglottis Vaticanis, Città del Vaticano 1982, s. 37.

<sup>16</sup> „§ 1. Qui in statu coniugali vivunt, iuxta propriam vocationem, peculiari officio tenentur per matrimonium et familiam ad aedificationem populi Dei allaborandi. § 2. Parentes, cum vitam filii contulerint, gravissima obligatione tenentur et iure gaudent eos educandi; ideo parentum christianorum imprimis est christianam filiorum educationem secundum doctrinam ab Ecclesia traditam curare”.



## 6.2. Przedmiot szczególnego obowiązku

Przedmiotem szczególnego obowiązku wiernych świeckich żyjących w stanie małżeńskim jest budowanie Ludu Bożego (kan. 226 § 1). Zwrot *peculari officio tenentur (...) ad aedificationem populi Dei allaborandi* należy tłumaczyć jako szczególny obowiązek przyczyniania się do budowania Ludu Bożego. Rodzina chrześcijańska buduje Kościół<sup>17</sup>, będąc tym samym kolebką Kościoła i miejscem, w którym wchodzi on w pokolenia ludzkie [Dyduch 1982, 360]. Treść odnosząca się do tak sformułowanego zadania rodziny, jest kluczem do określenia jej pozycji w kościelnym porządku prawnym [Pastwa 2011, 401]. Rodzina, która swój początek bierze w sakramencie małżeństwa, jest wspólnotą podstawową Kościoła, dlatego można stwierdzić, że stanowi pierwotną strukturę podstawową, na której Lud Boży się buduje, kształtuje i organizuje [Pastwa 2011, 403].

Inne spotykane w literaturze tłumaczenie kodeksowego zwrotu to przyczynianie się „ku zbudowaniu Ludu Bożego” [Przekop 1985-1986, 314; Sokołowski 2013, 304] poprzez małżeństwo i rodzinę. W tej perspektywie rodzina jest nośnikiem życia i działania Kościoła w świecie [Sokołowski 2013, 304]. Należy to do zasadniczych zadań rodziny chrześcijańskiej w odniesieniu do wspólnoty Ludu Bożego (FC 49).

## ZAKOŃCZENIE

Wszyscy, którzy przez przyjęcie sakramentu chrztu zostali wszczępieni w Chrystusa, stali się członkami Ludu Bożego i – każdy na swój sposób – uczestniczą w potrójnej misji Chrystusa. Każdy z członków tego ludu, został powołany do spełniania misji, jaką powierzył mu Bóg. Posłannictwo to dotyczy realizacji zadań zarówno w Kościele, jak i w świecie (kan. 204 § 1). Spośród wszystkich wiernych, Bóg wybrał i ustanowił świętych szafarzy, którzy nazywani są duchownymi, pozostali zaś nazywani są świeckimi (kan. 207 § 1). Wszyscy wierni – zarówno duchowni, jak i świeccy – są so-

---

<sup>17</sup> Ioannes Paulus PP. II, *Adhortatio apostolica ad Episcopos, Sacerdotes et Christianos fideles totius Ecclesiae Catholicae: de Familia Christianae muneribus in mundo huius temporis Familiaris consortio* (22.11.1981), AAS 74 (1982), s. 81-191; tekst polski w: Jan Paweł II, *Adhortacja apostolska Familiaris consortio do biskupów, kapłanów i wiernych całego Kościoła katolickiego o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym*, Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, Wrocław 2000 [dalej cyt.: FC], nr 15.

bie równi co do godności oraz działania, każdy natomiast, zgodnie ze swoją pozycją i powołaniem, przyczynia się do budowania Ciała Chrystusa (kan. 208). Szczególny obowiązek współpracy w dziele budowania Ludu Bożego mają do wypełnienia wierni świeccy, którzy żyją w stanie małżeńskim (kan. 226 § 2).

Małżonkowie chrześcijańscy, którzy na mocy przyjętego sakramentu stają się „Kościołem w miniaturze” (FC 49), zostali zobowiązani, aby na wzór Kościoła powszechnego spełniać tę samą misję – budować i rozwijać w sobie wspólnotę Ludu Bożego [Dyduch 1985, 46]. Jest to obowiązek, który powinni wypełniać zgodnie z własnym powołaniem, a więc poprzez życie małżeńskie i rodzinne [Góralski 1985, 51].

## BIBLIOGRAFIA

### Źródła prawa

- Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317; tekst polski w: Kodeks Prawa Kanonicznego, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Pallottinum, Poznań 2008.
- Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus. Fontium annotatione et indice analytico-alphabetico auctus, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 1989.
- Ioannes Paulus PP. II, Adhortatio apostolica ad Episcopos, Sacerdotes et Christifideles totius Ecclesiae Catholicae: de Familia Christianae muneribus in mundo huius temporis Familiaris consortio (22.11.1981), AAS 74 (1982), s. 81-191; tekst polski w: Jan Paweł II, Adhortacja apostolska Familiaris consortio do biskupów, kapłanów i wiernych całego Kościoła katolickiego o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym, Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, Wrocław 2000.
- Pontificia Commissio Codici Iuris Canonici Recognoscendo, Codex Iuris Canonici. Schema Novissimum iuxta placita Patrum Commissionis emendatum atque Summo Pontifici praesentatum, Typis Polyglottis Vaticanis, Città del Vaticano 1982.
- Pontificia Commissio Codici Iuris Canonici Recognoscendo, Coetus Studiorum De Laicis (Sessio I), „Communicationes” 17 (1985), nr 2, s. 164-96.
- Pontificia Commissio Codici Iuris Canonici Recognoscendo, Relatio complectens synthesim animadversionum ab Em. mis atque Exc. mis Patribus Commissionis ad novissimum schema Codicis iuris canonici exhibitarum, cum responsionibus a secretaria et consultoribus datis, Typis Polyglottis Vaticanis, Città del Vaticano 1981.
- Pontificia Commissio Codici Iuris Canonici Recognoscendo, Schema canonum Libri II De populo Dei, Typis Polyglottis Vaticanis, Città del Vaticano 1977.

- Pontificia Commissio Codicis Iuris Canonici Recognoscendo, Schema Codicis Iuris Canonici, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 1980.
- Sacrosanctum Concilium Oecumenicum Vaticanum II, Constitutio dogmatica de Ecclesia Lumen gentium (21.11.1964), AAS 57 (1965), s. 5-67; tekst polski w: Sobór Watykański II, Konstytucje, dekryty, deklaracje, tekst polski, nowe tłumaczenie, Pallottinum, Poznań 2002, s. 104-66.
- Sacrosanctum Concilium Oecumenicum Vaticanum II, Constitutio pastoralis de Ecclesia in mundo huius temporis Gaudium et spes (7.12.1965), AAS 58 (1966), s. 1025-120; tekst polski w: Sobór Watykański II, Konstytucje, dekryty, deklaracje, tekst polski, nowe tłumaczenie, Pallottinum, Poznań 2002, s. 526-606.
- Sacrosanctum Concilium Oecumenicum Vaticanum II, Decretum de activitate missionali Ecclesiae Ad gentes Divinitus (7.12.1965), AAS 58 (1966), s. 947-90; tekst polski w: Sobór Watykański II, Konstytucje, dekryty, deklaracje, tekst polski, nowe tłumaczenie, Pallottinum, Poznań 2002, s. 433-71.
- Sacrosanctum Concilium Oecumenicum Vaticanum II, Decretum de apostolatu laicorum Apostolicam actuositatem (18.11.1965), AAS 58 (1966), s. 837-64; tekst polski w: Sobór Watykański II, Konstytucje, dekryty, deklaracje, tekst polski, nowe tłumaczenie, Pallottinum, Poznań 2002, s. 377-401.

## Literatura

- Bartnik, Czesław. 2006. „Lud Boży.” W *Encyklopedia Katolicka*, t. 11, red. Eugeniusz Ziemann, 114-16. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.
- Bączkiewicz, Franciszek, Józef Baron, i Władysław Stawinoga. 1957. *Prawo kanoniczne. Podręcznik dla duchowieństwa*. T. 1. Wyd. 3. Opole: Wydawnictwo Diecezjalne św. Krzyża.
- Dyduch, Jan. 1982. „Prawa i obowiązki wynikające z powołania do życia w małżeństwie i rodzinie w świetle adhortacji Familiaris consortio.” *Wiadomości Diecezjalne. Organ urzędowy Kurii Diecezjalnej w Katowicach* 50, nr 10:350-63.
- Dyduch, Jan. 1984. „Prawny aspekt powołania świeckich w nauczaniu Soboru Watykańskiego II.” *Prawo Kanoniczne* 27, nr 1-2:109-47.
- Dyduch, Jan. 1985. *Obowiązki i prawa wiernych świeckich w prawodawstwie soborowym*. Kraków: Polskie Towarzystwo Teologiczne.
- Dyduch, Jan. 1990. „Świeccy w służbie Kościołowi w świetle adhortacji „Christifideles laici”.” *Prawo Kanoniczne* 33, nr 3-4:61-79.
- Dyduch, Jan. 2004. „Prawny aspekt zrzeszonego apostołstwa świeckich.” W *Semel Deo dedicatum non est ad usum humanos ulterius transferendum. Księga pamiątkowa dedykowana ks. prof. dr. hab. Julianowi Kałowskiemu MIC z okazji siedemdziesiątej rocznicy urodzin*, red. Józef Wroceński, Bożena Szewczul, i Andrzej Orczykowski, 129-40. Warszawa: Wydawnictwo UKSW.
- Florczyk, Marian, i Wojciech Misztal. 2002. „Wprowadzenie do Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym.” W Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje, tekst polski, nowe tłumaczenie*, 511-25. Poznań: Pallottinum.
- Glinkowski, Benedykt. 2003. „Prawa i obowiązki rodziców do wychowania potomstwa w świetle wybranych dokumentów Kościoła.” W *Ecclesiae in iustitia servi-*

- re: *opuscula Thaddaeo Walachowicz pia memoriae dedicata*, red. Feliks Lenort, 221-37. Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza.
- Góralski, Wojciech. 1985. „Pozycja prawna osób świeckich w Kościele według nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego.” *Prawo Kanoniczne* 28, nr 1-2:49-60.
- Grabowski, Ignacy. 1948. *Prawo kanoniczne*. Warszawa: Gebethner i Wolf.
- Grzybek, Stanisław. 1971. „Lud Boży w świetle Konstytucji *Lumen gentium*.” W *Idee przewodnie soborowej Konstytucji o Kościele*, red. Stanisław Grzybek, 62-82. Kraków: Polskie Towarzystwo Teologiczne.
- Hervada, Javier. 2011. „Obowiązki i prawa wiernych świeckich.” W *Codex Iuris Canonici. Kodeks prawa kanonicznego. Komentarz. Powszechne i partykularne ustawodawstwo Kościoła katolickiego. Podstawowe akty polskiego prawa wyznaniowego*. Edycja polska na podstawie wydania hiszpańskiego, red. Piotr Majer, 61-68. Kraków: Wolters Kluwer Polska.
- Krukowski, Józef. 1983. „Prawa i obowiązki laikatu w nowym Kodeksie Prawa Kanonicznego.” *Chrześcijanin w świecie* 16, nr 5:61-68.
- Lempa, Florian. 2013. *Kompetencje, uprawnienia i obowiązki w Kościele katolickim*. Białystok: Wydawnictwo Temida 2.
- Macharski, Franciszek. 1971. „Przewodnie myśli teologii laikatu.” W *Idee przewodnie soborowej Konstytucji o Kościele*, red. Stanisław Grzybek, 241-66. Kraków: Polskie Towarzystwo Teologiczne.
- Pastwa, Andrzej. 2007. *Istotne elementy małżeństwa w nurcie odnowy personalistycznej*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Pastwa, Andrzej. 2011. „Promocja rodziny w prawie kanonicznym. Uwagi na kanwie § 1 kan. 226 KPK.” *Studia Pastoralne* 7:398-401.
- Pawluk, Tadeusz. 1985. *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*. T. 2, *Lud Boży jego nauczanie i uświęcanie*. Olsztyn: Warmińskie Wydawnictwo Diecezjalne.
- Przekop, Edmund. 1985-1986. „Pozycja rodziny w prawie kanonicznym.” *Studia Warmińskie* 22-23:309-25.
- Rychlicki, Czesław. 2015. „Godność małżeństwa i rodziny w przesłaniu Konstytucji *Gaudium et spes* Soboru Watykańskiego II.” *Ius Matrimoniale* 26, nr 1:23-38.
- Sokołowski, Jarosław. 2013. „Instytucja Rodziny w Prawie Kanonicznym.” *Studia nad Rodziną* 17, nr 1 (32): 291-313.
- Straszewicz, Marzenna. 1978a. „Funkcje świeckich we wspólnocie Kościoła w świetle dokumentów Soboru Watykańskiego II.” *Studia Theologica Varsaviensia* 16, nr 1:113-21.
- Straszewicz, Mirosław. 1978b. „Pojęcie ministerium świeckich według Y. Congara.” *Studia Theologica Varsaviensia* 16, nr 1:69-90.
- Sztychmiller, Ryszard. 1996. „Soborowa koncepcja celów małżeństwa.” *Ius Matrimoniale* 67, nr 1:45-58.
- Weron, Eugeniusz. 1970. *Świeccy w Kościele. Dekret soborowy o apostołstwie świeckich „Apostolicam actuositatem”*. Wprowadzenie tekst – komentarz – uzupełnienia. Paris: Editions du Dialogue.
- Wojtyła, Karol. 2012. *Kościół w tajemnicy odkupienia. Interpretacja Vaticanum II*. Red. i oprac. Andrzej Dobrzyński. Rzym: Fundacja Jana Pawła II, Ośrodek Dokumentacji i Studium Pontyfikatu w Rzymie.

Żurowski, Marian. 1967. „Prawne aspekty konstytucji „Lumen Gentium”.” *Prawo Kanoniczne* 10, nr 1-2:59-88.

Żurowski, Marian. 1970. „Uprawnienia członków Ludu Bożego a uprawnienia Laikatu.” *Prawo Kanoniczne* 13, nr 1-2:101-41.

**Budowanie Ludu Bożego  
jako szczególny obowiązek małżonków chrześcijańskich.  
Analiza kan. 226 § 1 Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku**

Streszczenie

Artykuł prezentuje genezę kan. 226 § 1 Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r., który swoje źródło ma w nauczaniu Soboru Watykańskiego II. Podmiotem szczególnego obowiązku są wierni świeccy żyjący w stanie małżeńskim. Zobowiązani są dążyć do budowania Ludu Bożego poprzez małżeństwo i rodzinę.

**Słowa kluczowe:** obowiązki i prawa wiernych świeckich; Lud Boży; małżeństwo i rodzina; Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r.

**Building up the People of God as a Special Obligation of Christian Spouses.  
Analysis of can. 226 § 1 of the 1983 Code of Canon Law**

Summary

The article describes the genesis of can. 226 § 1 of the 1983 Code of Canon Law, which has its origin in the teaching of the Second Vatican Council. The subject of the special obligation are the lay Christian faithful who are married. They are obligate to strive for the building up of the People of God through their marriage and family.

**Key words:** obligations and rights of the lay Christian faithful; the People of God; marriage and family; 1983 Code of Canon Law

**Information about Author:** BOGUMIŁA OLEJNIK, J.C.L. – Ph.D. student, Department of History of Canon Law, Faculty of Canon Law at the Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw; os. Legionów H. Dąbrowskiego 3/103, 33-100 Tarnów, Poland; e-mail: plewa.bogumila@gmail.com

